

strângerea într-un corpus a literaturii arheologice semnate de Cezar Bolliac, este meritorie și laudabilă din toate punctele de vedere. Numai că, așa cum apare din titlul primului volum apărut din seria de trei programate, acest corpus pare a fi incomplet, limitat la „excursiunile arheologice” ale lui Bolliac, or opera arheologică a acestuia este mult mai vastă¹⁹: articole de teoretizare, precum cele dedicate ceramicii preistorice de la Vădastra²⁰ și ceramicii getice de la Zimnică²¹, prezentări de colecții, materiale de promovare a arheologiei în societatea contemporană prin intermediul celor mai variate modalități (inclusiv prin anunțuri la „mica publicitate”²²), la care se adaugă articolele de numismatică... Sperăm ca toate acestea să-și găsească locul în paginile următoarelor două volume.

Cea mai valoroasă secțiune a volumului rămâne textul bolliacesc în sine, transcris cu

acribie din publicațiile vremii de către Nicolae Georgescu. Păcat că tehnoredactarea finală (efectuată de Mariana Ioniță) a „reușit” să știrbească pe alocuri integritatea acestuia. Punerea acestor texte la dispoziția celor interesați, într-o formă extrem de accesibilă, constituie adevăratul succes al volumului. Regretabil este însă modul cum informația primară a fost prelucrată, interpretată și explicată în notele Marianeii Marcu, veriga slabă în lanțul recuperărilor (ca să o parafrzez pe D. Rizea). Cel mai dureros rămâne faptul că diminuarea valorii de ansamblu a corpusului operei arheologice a lui Bolliac i se datorează tocmai unui arheolog.

Dragoș Măndescu

JOHAN CALLMER, MICHAEL MEYER, RUTH STRUWE, CLAUDIA THEUNE (ed.), *Die Anfänge der ur- und frühgeschichtlichen Archäologie als akademisches Fach (1890-1930) im europäischen Vergleich – The beginnings of academic pre- and protohistoric archaeology (1890-1930) in a European perspective*, Berliner Archäologische Forschungen 2, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf., 2006, 335 p., inclusiv 120 fig. și 1 tabel.

Volumul, de o remarcabilă ținută grafică, însumează 25 de contribuții prezentate în martie 2003 în cadrul unei conferințe internaționale găzduite de Universitatea Humboldt din Berlin. Prilejul pentru organizarea acestei prestigioase reuniuni științifice a fost oferit de aniversarea unui secol de la inaugurarea primelor cursuri de

„arheologie germană” (în fapt de arheologie pre- și protohistorică) la o universitate din Germania. Este vorba de Universitatea din Berlin, unde în primăvara anului 1903 Gustav Kossinna își începea activitatea de „profesor extraordinar” în acest nou domeniu academic. Cum rezultă din titlul volumului și al conferinței respective, cadrul tematic și cronologic este acela al începuturilor învățământului universitar de arheologie pre- și protohistorică, plasate la scară europeană, în mare, între anii 1890 și 1930. Cum era și de așteptat, cele mai multe comunicări (8) se referă la Germania, la prestigioasele ei centre universitare (Berlin, Köln, Marburg, Tübingen) și la marii profesori care au fondat învățământul arheologic german (Gustav Kossinna, Max Ebert, Gero von Merhart, Herbert Kühn). Alte 15 comunicări tratează, fiecare în parte, istoricul învățământului de pre- și protoistorie în diferite țări și centre academice ale Europei (în ordinea din sumarul cărții): Elveția, Finlanda, Danemarca, Suedia, Țările Baltice (Lituania, Letonia, Estonia – temporar sub stăpânire rusească), Rusia,

¹⁹ Măndescu, CICSĂ 3, 2001, p. 17-28.

²⁰ Bolliac, *Ceramica preistorică a Daciei. Vodastra*, „Trompeta Carpaților”, anul XIV, 1876, nr. 1225, p. 1-2, cu planșă la p. 4.

²¹ 21 Idem, *Ceramica Daciei. Câmpul morților de la Zimnică*, „Trompeta Carpaților”, anul XII, 1874, nr. 1137, p. 1-2, cu planșă la p. 4.

²² Un anunț cu titlul *Monede și medalie antice* apare la pagina de mică publicitate (de regulă ultima pagină, a patra) în gazeta „Trompeta Carpaților” pe toată durata anului VII (1869), iar altul, intitulat *Antichități de mare valoare*, apare frecvent în ultima treime a anului XIV (1876), începând cu nr. 1263 (26 septembrie).

Polonia, Cehia, România, Serbia, Austria, Italia, Franța, Spania și Olanda). De o factură aparte este comunicarea dedicată primei femei care, în 1939, a ocupat poziția de profesor de preistorie la universitățile din Cambridge și Oxford: Dorothy Garrod. Aparte este, desigur, și contribuția organizatorului conferinței, profesorul berlinez Johan Callmer, care, așa cum o arată și titlul (*Coming of Age? The Establishment of Pre- and Protohistoric Archaeology as an Academic Discipline*), oferă o viziune de ansamblu a nașterii și maturizării învățământului în materie la scară europeană, înglobând unele dintre rezultatele comunicărilor gândite în limite naționale. Dintre participanți, respectiv autorii textelor cuprinse în acest volum menționăm doar pe cei mai cunoscuți: germanii Ulrike Sommer, Heinz Grünert, Ulrich Veit și Achim Leube, elvețianul Marc-Antoine Kaeser, suedeza Bo Gräslund, rușii Lev Klein și Igor Tihonov, polonezul Zbigniew Kobylinski, austriacul Otto H. Urban, italianul Renato Peroni, francezul Alain Schnapp, olandezul Martijn Eickhoff și englezoaica (de origine spaniolă) Margarita Diaz-Andreu. Din România a participat Mircea Babeș, cu comunicarea *Von Odobescu bis Nestor. Der Werdegang des archäologischen Studiums in Rumänien bis zur kommunistischen Machtergreifung (De la Odobescu la Nestor. Devenirea studiului arheologic în România până la instaurarea puterii comuniste, p. 237-248)*. Cele mai numeroase texte sunt în limba germană (15), iar restul (10) în limba engleză, toate însă prevăzute cu rezumate în ambele limbi. Fiecare

text este însoțit de propria listă bibliografică și, de cele mai multe ori, de o ilustrație relevantă pentru tema tratată: portrete de personalități, fotografii de săpături, clădiri sau vederi interioare ale unor instituții de învățământ, coperte sau pagini semnificative ale unor publicații, documente facsimilate. Astfel, contribuția despre România face cunoscute pentru întâia oară într-o publicație internațională portretele lui Odobescu, Tocilescu, Pârvan, Andrieșescu și Nestor, un facsimil al Programei cursului de arheologie al lui Odobescu (1877), imagini din Seminarul lui Pârvan și din acela de preistorie al lui Andrieșescu etc.

Volumul prezentat constituie de acum înainte un instrument indispensabil pentru toți cei care, urmărind evoluția arheologiei în special sub aspectul studiului acestei discipline, sunt în căutarea unor repere dincolo de granițele de atunci sau de astăzi, în funcție de care performanțele, dar și lipsurile științei naționale să își găsească o explicație realistă și eventuale soluții de viitor. Cititorul român, interesat și poate chiar îngrijorat de starea învățământului arheologic din țară, va găsi în acest volum sugestii numeroase sau, cel puțin, o importantă materie de gândit. Căci, este evident, performanțele și lipsurile despre care vorbeam mai sus își au originea în nivelul calitativ și cantitativ al acestui învățământ.

Mircea Babeș

MICHAEL L. GALATY, CHARLES WATCHINSON, (ed.), *Archaeology under Dictatorship*, New York – Boston – Dordrecht – London – Moscow, Kluwer Academic/Plenum Publishers, 2004, 218 p., numeroase figuri.

Volumul de față a apărut după o sesiune de conferințe ținută la a 67-a întâlnire a Societății Americane de Arheologie la Denver (Colorado) (p. VII-VIII). Acesta cuprinde 9 capitole, ce reprezintă tot atâtea contribuții ale unor specialiști din diverse țări. O mică introducere și un index general o întregesc. Aproape toate articolele sunt însoțite de ilustrații.

Principalul subiect privește relația arheologiei cu regimurile totalitare din jurul Mediteranei în secolul XX. Cazurile analizate privesc Italia

fascistă (patru contribuții), Albania comunistă, Spania franchistă, Turcia kamalistă, Grecia lui Metaxas și a coloneilor (ultimele cu câte o singură contribuție). Pe de o parte este studiată manipularea culturii materiale de către regimurile totalitare, pe de altă parte se arată în multe cazuri rolul pe care l-au jucat arheologii în interpretarea acesteia.

Primul capitol, scris de cei doi editori ai volumului, are două părți distincte. În prima, după definiția dictaturii, sunt discutate probleme